

ČLANI BIVŠEGA PERZIJSKEGA PARLAMENTA,
ki jih je dal šah deloma pomoriti, deloma zapreti

Književnost.

Simon Gregorčič. **Poezije.** 1908. — Družba sv. Mohorja je izdala Gregorčičeve poezije v jako lepi ilustrirani izdaji, ki jo je uredil g. Anton Medved. Gregorčičeve pesmi so tako našle najširšo pot v javnost in bodo postale še bolj, kakor so že doslej, splošna narodna last. Družba je žrtvovala mnogo za lepo opremo te knjige, kar je vse hvale vredno in ji bo med ljudstvom gotovo koristilo. V Gregorčičevi pesmi je toliko biserov prave poezije, da jih bo ljudstvo sprejelo z največjim vžitkom. Ti zvoki pravega pesništva bodo doneli v ljudski duši in bodo v nji zbudili mnogo sorodnih strun, ki bodo pevale dalje, rodeč novih akordov. Estetična izobrazba ljudstva je dobila s to knjigo izborne hrane. Pesnik, ki je izšel iz ljudske duše, se s to knjigo povrača med narod, njegove misli in njegova čuvstva se zataplajo v tisočera srca in jih napajajo s sladkim vžitkom. Gregorčičeva poezija postaja po tej knjigi velik in odločilen faktor naše ljudske vzgoje.

V uvodu je izkušal g. urednik vsem ustreči, a ta knjiga kot ljudska pesniška zbirka uvoda ne potrebuje. Reči moramo, da uvod bolj moti estetični vžitek knjige, nego jo dopolnjuje. Gregorčič je sam veliko lepši, nego v družbi raznih prijateljev, in njegove pesmi so same v sebi mogočnejše, kakor njih različne razlage.

Ilustracijski del je izvršil g. Anton Koželj, ki se je svoji nalogi posvetil z veliko pridnostjo. Koželj ni eden izmed genialnih modernistov, ampak jako vesten in zvest ilustrator. Njegove risbe so jako čedne, kompozicija izkuša zadeti pesnikovo misel in jo odeti v

oblike, ki so našemu resničnemu narodnemu življenju najbližje. Globokih emocij in strastnih efektov Koželj ne pozna; miren in previden je v svojih črtah z ljubeznijo do detajlov. V obrazih bi bilo želeti več raznolikosti. Marsikatera sličica se je vrlo dobro posrečila. Izmed vseh Koželjevih ilustracij so doslej te najboljše.

Naj gre ta knjiga med narod in naj zbudi v njem novih ljudskih pesnikov Gregorčičevega duha!

L.

Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol. Prva knjiga: Resničnost katoliške vere. Spisal dr. Ivan Svetina, profesor in katehet na c. kr. I. državni gimnaziji v Ljubljani. V Ljubljani, 1908. Založila „Katol. Bukvarna“. Str. 229. Cena 2 K 80 h. — Davna želja slovenskih šolnikov se začinja izpolnjevati: Slovenski pouk se razširi tudi na zgornje razrede dveh gimnazij v Ljubljani, dalje gimnazij v Rudolfovem in v Kranju. To je važen korak naprej za razvoj našega šolstva, in politično zastopstvo Slovenske Ljudske Stranke zasluži vse priznanje, da je slednjic z vso energijo vendar doseglo to, kar je slovenski narod doslej le brezuspešno zahteval in prosil. Zato nam je dr. Svetinova knjiga vesela oznanjevalka boljše bodočnosti in s posebnim ponosom jo vzamemo v roko. Namejnena je za peti razred in obsega fundamentalni dokaz o resničnosti katoliške vere, o evangelijskih, potem dokazuje, da je Jezus Kristus pravi Bog in preide potem na podrobno razpravo o cerkvi. V glavnem delu knjige se bavi samo z novim zakonom, o knjigah starega zakona govori pisatelj v pridejanem „Berilu“.

Knjiga je spisana od šolnika-strokovnjaka kot plod dolgoletnih izkušenj. Zato bo brez dvoma dobro ustrezala svojemu namenu.

D. S.

Nove izdaje. Poezije Francéta Prešerna, ki jih je uredil L. Pintar (Ig. pl. Kleinmayr) so izšle v drugem natisku. — V ljudski izdaji so izšle tudi poe-

zije Dragotina Ketteja, ki jih je uredil A. Aškerc (L. Schwentner.)

Koledarček slovenskega katoliško-narodnega dijaštva za leto 1908/09. Uredil phil. Fr. Stelè. Založila „Slovenska dijaška zveza“. — Izborna vsebina tega jako cenega koledarčka ga dijakom kar najbolj priporoča.

To in ono.

† Josip Šuman.

V Lovrani je umrl prošli mesec dvorni svetnik Josip Šuman, zaslužni slovenski rodoljub, pisatelj in šolnik. Rojen leta 1836. pri Sv. Ani v Slovenskih goricah, je bil priden učenec Miklošičev. V Mariboru se je jako živo udeleževal slovenskega probujevalnega narodnega dela. Kot pisatelj je najbolj znan po svoji slovnici. Pokojni dvorni svetnik, ki je bil zvest podpornik našega časopisja, je letos stopil v ožjo zvezo z uredništvom „Dom in Sveta“. Imel je obilo nabranega jezikoslovnega gradiva, ki ga je sedaj urejeval in hotel objaviti. Dne 13. marca nam je še pisal:

„Lepo zahvaljujem se za Vašo prijaznost. Pošiljam Vam tu za Vaš list, če hočete in morete porabiti, zopet malo razpravo. Nabral sem nekoliko slovanskega in etimološkega gradiva. Mislil sem, da bode Matičnemu zborniku služila. Tam pa odlašajo s tiskom, ker nimajo pripravnih let. Vaša tiskarna pa je tiskala Pleteršnikov slovar, ima tedaj letere. Ako bi tedaj stvar ugajala Vašemu listu, rad bi Vam pre-pustil.“

In dne 13. julija letos, nam je, odpotujoč, poslal nekaj etimoloških razprav. Odpotoval je v Lovrano v letovišče. Takrat pač ni vedel ne on, ne mi nismo slutili, da se poslavljamo za vedno. Priobčili bomo takoj, ko nam prostor dopusti, te zadnje razprave izpod peresa pokojnega dvornega svetnika Josipa Šumana. Svetila blagemu pokojniku večna luč!

1909

Trubarjeva štiristoletnica se je praznovala z akademijo, pri kateri je govoril dr. Ilesič o Trubarjevem pomenu. Izšli sta tudi dve knjižici. Dr. Ivan Prijatelj je izdal knjižico: „O kulturnem pomenu slovenske reformacije. (K Trubarjevemu jubileju spisal dr. Ivan Prijatelj.)“ V tej knjižici je mnogo krivih sodb. Da je „protestantizem položil temelj naši kulturi“ (str. 48.) — tega pač niti zavračati ni treba. O katoliškem bogoslovju ima dr. Prijatelj čisto napačne pojme: „Dmonska sila asketizma“, „vzdušni fantom“, „rimska šablona“ i. t. d. so fraze, ki jih resen znanstvenik ne bi rabil. Loveč se za pregrehami posameznikov, nima pisatelj ne smisla ne pogleda za veliko kulturno delo katolicizma. — Druga knjižica je „Reformacija in socialni boji slovenskih kmetov“. Napisal Abditus. Pisatelj preiskuje gospodarski in socialni vzrok kmečkih uporov. Knjižica je pisana jako stvarno in z jasnim pogledom v tedanji družabni položaj.

Slovanski časnikarji so letos zborovali v Ljubljani. Sestanek je bil zanimiv, ker se je na njem govorilo o medsebojni podpori slovanskih časopisov, o slovanskem tiskovnem uradu in ker so si tudi zastopniki slovanskih turistovskih društev prišli ogledat našo domovino.

1909

Slovensko gledišče.

Ravnateljstvo slovenskega deželnega gledišča v Ljubljani je izdalo za sezono 1908/9, ki se otvori dne 1. oktobra t. l., svoj program. Drama. a) Pripravljene igre: Ksaverij Andrejev: „Zaklad“. Narodni igrokaz v treh dejanjih. — Dr. Fran. Detela: „Dobrodušni ljudje“. Veseloigra v treh dejanjih. — Anton Medved: „Kacijanar“. Žalogra v petih dejanjih. — Ksaverij Meško: „Mati“. Igrokaz v treh dejanjih z epilogom. — Milan Pugelj in Cvetko Golar: „Snubači“. Komedija v štirih dejanjih. — A. Čehov: „Stric Vanja“. — Ip. V. Spazinski: „Gospa majorka“. — B. Rakšanin: „Nastop strasti“. — Nik. Potjehin: „Zanjka smrti“. — M. Baucki: „Predlogi gospoda občinskega svetnika“. — Zyg. Przybylski: „Vicek in Vacek“. — F. A. Subert: „Žetev“. — Vaclav Štech: „Vročá tla“. — W. Shakespeare: „Kralj Lear“. — O. Wilde: „Idealni soprog“. — Harry in E. A. Paulton: „Nioba“. — Molière: „Skopuh“. — P. Bourget & A. Cury: „Razporoka“. — Rob. de Flers & G. Caillavet: „Ljubezen bedi“. — G. Gevaull & Rob. Charvey: „Gospodična Jozetta — moja žena“. — A. Guimera: „V dolini“. — Testoni: „Tisto posebno...“ — Zambaldi: „Žena zdravnikova“. — Verga: „Kmetijski vitezi“. — H. Ibsen: „Rosmersholm“ in „Divja rasa“. — Holger Drachmann: „Enkrat je bil...“ — W. Goethe: „Faust“. I. del. — Fr. Grillparzer: „Morja in ljubezni valovi“. — F. Schiller: „Wallensteinov ostrog“. — G. Hauptmann: „Bobrov kozuh“. — Lud. Fulda: „Maskerada“. — R. Havel: „Tujci“ in „Politiki“. — Fr. pl. Schöntan & G. Kadelburg: „Gospod senator, Zlate ribice in Sloveča žena“. — K. Kraatz: „Hribolazec“. — Karel Lauffs: „Vražja misel“. — Opera in opereta. b) Pripravljena dela: A. Foerster: „Gorenjski slavček“, opera v treh oddelkih. — Viktor Parma: „Hram Venere“, opereta v treh dejanjih. — G. Puccini: „Madame Butterfly“. — Saint-Saëns: „Samson in Dalila“. — J. Massenet: „Werther“. — W. A. Mozart: „Cosi fan tutte“ in „Čarobna piščalka“. — H. Marschner: „Jan Heiling“. — Karel Goldmark: „Sabska kraljica“. — O. Strauss: „Valčkov čar“. — Karel Weiss: „Revizor“. — Ed. Lecocq: „Giroflé-Giroflá“. — Ed. Audran: „La Mascotte“. — L. Fall: „Dolarska princezna“.

1909

Stjepan pl. Miletić, hrvaški pesnik in dramatik in bivši intendant hrvaškega narodnega gledišča v Zagrebu, je umrl 11. septembra letos na Dunaju, kjer je bival, oddaljen od narodnega in književnega gibanja svoje domovine, zadnje dni svoje prezgodnje bolezni. Miletić je bil pravi organizator in najboljši intendant hrvaškega narodnega gledišča, res čuteč umetnik, plodovit pisatelj in izvrsten strokovnjak. Njegova dramatična dela („Diogen“, „Diletanti“, „Pozabljeni ljudje“, „Črni biser“, „Grof Palizna“, „Boleslav“ itd.) so najbolj priljubljeni početki hrvaške dramatiške literature. Umrl je star komaj nekaj čez 40 let.